

سؤال آیا پخش آیات قرآن قبل از اذان صبح و دعا بعد از آن با صدای بلند به وسیله بلندگوی مسجد و سایر مراکز به طوری که از چند کیلومتر دورتر قابل شنیدن باشد، جایز است؟ با توجه به این که این برنامه‌ها گاهی بیشتر از نیم ساعت طول می‌کشد.

جواب پخش اذان به نحو متعارف برای اعلام داخل شدن وقت نماز صبح به وسیله بلندگو اشکال ندارد، ولی پخش آیات قرآنی و دعا و غیر آن از بلندگوی مسجد، اگر موجب اذیت همسایگان شود، توجیه شرعی ندارد و بلکه دارای اشکال است.

سؤال نمازی که قرائت آن بلند خوانده نشده باشد، چه حکمی دارد؟

جواب بر مردان واجب است که حمد و سوره را در نمازهای صبح، مغرب و عشا بلند بخوانند. اگر سهواً یا جهلاً آهسته بخوانند، نماز صحیح است، ولی اگر از روی عمد باشد، نماز باطل است.

فتاوی قرآنی مقام معظم رهبری

مخیر است. کسی که قرائت خود را صحیح نمی‌داند، باید در صورت تمکن برای یادگیری قرائت صحیح اقدام کند.

سؤال کسی که از ابتدا و یا بر حسب عادت قصد خواندن سوره فاتحه و اخلاص را داشت و «بسم الله الرحمن الرحيم» را گفت، ولی سهواً سوره را تعیین نکرد، آیا باید از اول، سوره معینی را قصد نماید و بعد «بسم الله الرحمن الرحيم» را قرائت کند؟
جواب اعاده «بسم الله الرحمن الرحيم» واجب نیست، بلکه می‌تواند برای خواندن هر سوره‌ای به آن اکتفا کند.

سؤال آیا ادای کامل الفاظ عربی در نماز واجب است؟ آیا اگر کلمات به صورت عربی صحیح و کامل تلفظ نشوند، نماز صحیح نیست؟

جواب واجب است که همه ذکرهای واجب نماز از قبیل قرائت حمد و سوره و غیر آن‌ها به‌طور صحیح قرائت شوند و اگر نمازگزار کیفیت صحیح تلفظ کلمات عربی را نمی‌داند، واجب است که یاد بگیرد و اگر قادر به یادگیری نیست، معذور است.

سؤال بنا بر نظر بعضی از مفسرین، تعدادی از سوره‌های قرآن کریم، مثل فیل، قریش، انشراح، وضحی، یک سوره کامل محسوب نمی‌شوند. آنان می‌گویند: کسی که یکی از دو سوره مثل سوره فیل را در نماز قرائت کند، حتماً باید بعد از آن، سوره قریش را هم بخواند. هم‌چنین، دو سوره انشراح وضحی باید با هم قرائت شوند. بنابراین اگر کسی بر اثر جهل به مسئله، سوره فیل یا انشراح را به تنهایی در نماز بخواند، وظیفه او چیست؟
جواب اگر در یادگیری مسئله، کوتاهی نکرده باشد، نمازهای گذشته او محکوم به صحت است.

سؤال اگر شخصی هنگام نماز بر اثر غفلت در رکعت سوم یا چهارم نماز ظهر، حمد و سوره بخواند و بعد از نماز متوجه شود، آیا اعاده نماز بر او واجب است، و اگر متوجه نشود، آیا نماز وی صحیح است؟

جواب در فرض سؤال، نمازش صحیح است.

سؤال آیا بانوان می‌توانند حمد و سوره نمازهای صبح، مغرب و عشا را بلند بخوانند؟

جواب می‌توانند بلند یا آهسته بخوانند، ولی اگر نامحرم صدایشان را می‌شنود، بهتر است آهسته بخوانند.

سؤال طبق نظر امام خمینی (قدس سره)، ملاک آهسته خواندن قرائت در نماز ظهر و عصر، عدم جهر است و ما می‌دانیم که به استثنای ۱۰ حرف، بقیه حروف با صدا هستند. بنابراین

سؤال با توجه به نظر حضرت امام (قدس سره) در تفسیر سوره مبارکه «حمد»، مبنی بر راجح بودن لفظ «ملک» بر «مالک»، آیا هنگام قرائت این سوره مبارکه، احتیاط در قرائت به هر دو صورت در نمازهای واجب و غیر واجب، صحیح است؟
جواب احتیاط در این مورد اشکال ندارد.

سؤال آیا صحیح است که نمازگزار هنگام خواندن «غیرالمغضوب علیهم» آن را بدون عطف فوری، با وقف بخواند و سپس «و لالضالین» را قرائت نماید؟ آیا در تشهد وقف بر «محمد» (صلی الله علیه و آله) در جمله «اللهم صل علی محمد» و سپس قرائت عبارت «آل محمد» صحیح است؟
جواب وقف و فاصله تا مقداری که به وحدت جمله ضرر نزند، اشکال ندارد.

سؤال استفتای زیر از حضرت امام (قدس سره) شده است: با توجه به تعدد اقوال در تلفظ «الضاد» در علم تجوید، شما به کدام قول عمل می‌کنید؟

امام (قدس سره) در پاسخ نوشته‌اند: شناخت مخارج حروف براساس نظرات علمای تجوید، واجب نیست، بلکه باید تلفظ هر حرفی به صورتی باشد که نزد عرف عرب صدق کند که آن حرف را ادا کرده است.

سؤال ما این است که:

● اولاً، عبارت «نزد عرف عرب صدق کند که آن حرف را ادا کرده است» به چه معنا است؟

● ثانیاً، آیا قواعد علم تجوید هم همانند قواعد علم صرف و نحو از عرف و کلام عرب استخراج نشده است؟ در این صورت چگونه می‌توان قائل به جدایی آن دو از ریشه خود شد؟

● ثالثاً، اگر برای کسی از طریق معتبر یقین حاصل شود که حروف را هنگام قرائت از مخارج صحیح خود ادا نمی‌کند و یا به‌طور کلی حروف و کلمات را صحیح تلفظ نمی‌نماید و زمینه مناسبی برای یادگیری از جمیع جهات دارد، مثل این که استعداد خوبی و یا فرصت مناسبی برای فراگیری این علم دارد، آیا واجب است در حد استعداد در آموختن قرائت صحیح کوشش کند؟

جواب ملاک در صحت قرائت و موافقت آن با نحوه قرائت اهل لغتی است که قواعد تجوید از آن‌ها گرفته شده است. بنابر این اگر اختلاف نظرات علمای تجوید در کیفیت تلفظ یکی از حروف ناشی از اختلاف آنان در فهم نحوه تلفظ اهل لغت باشد، مرجع حل اختلاف، خود عرف اهل لغت است. ولی اگر اختلاف نظرات آنان ناشی از اختلاف خودشان در کیفیت تلفظ باشد، مکلف در انتخاب هر یک از آن اقوال

اگر نماز ظهر و عصر را آهسته و بدون صدا بخوانیم، ۱۱ حرف صدادار درست تلفظ نخواهند شد. خواهشمند است این مسئله را توضیح فرمایید.

اگر نماز ظهر و عصر را آهسته و بدون صدا بخوانیم، ۱۱ حرف صدادار درست تلفظ نخواهند شد. خواهشمند است این مسئله را توضیح فرمایید.

سؤال اگر بر اثر سهل‌انگاری و یا لهجای که انسان به آن تکلم می‌کند، اشتباهی در قرائت حمد و سوره و یا در اعراب و حرکات کلمات نماز رخ دهد، مثلاً کلمه «یولد»، به جای فتح لام، به کسر لام خوانده شود، نماز چه حکمی دارد؟

جواب ملاک اخفات (آهسته خواندن) عدم وجود جوهر صدا نیست، بلکه ملاک آشکار نکردن آن است و در مقابل، ملاک جهر (بلند خواندن) آشکار کردن جوهر صداست.

سؤال اگر عامد یا جاهل مقصر (قادر بر یادگیری) باشد، نماز باطل است، والا نماز صحیح است. البته اگر نمازهای گذشته را با اعتقاد به صحت، به صورت مذکور خوانده باشد، در هر صورت قضای آن‌ها واجب نیست.

سؤال افراد خارجی اعم از زن و مرد که مسلمان می‌شوند و شناختی نسبت به کلمات عربی ندارند، چگونه می‌توانند واجبات دینی خود را اعم از نماز و غیره انجام دهند؟ و اصولاً آیا نیازی به فراگیری زبان عربی برای این کار وجود دارد؟

سؤال شخصی است که حدود ۳۵ یا ۴۰ سال سن دارد و پدر و مادرش در دوران کودکی به او نماز یاد نداده‌اند و سواد هم ندارد. گرچه سعی کرده است که نماز را به صورت صحیح یاد بگیرد، ولی قادر به ادای صحیح کلمات و ذکرهای نماز نیست و بعضی از کلمات را اصلاً نمی‌تواند تلفظ کند. آیا نماز او صحیح است؟

جواب یادگیری تکبیره الاحرام، حمد، سوره، تشهد و سلام نماز و هر چیزی که عربی بودن در آن شرط است، واجب است.

سؤال اگر آن چه را که قادر بر تلفظ آن است، انجام دهد، نمازش محکوم به صحت است.

سؤال آیا دلیلی بر این که نافله نمازهایی که بلند خواندن قرائت در آن‌ها واجب است، باید بلند خوانده شود و نافله نمازهایی که آهسته خواندن آن‌ها واجب است، باید آهسته خوانده شود، وجود دارد؟ اگر جواب مثبت باشد، آیا اگر نافله‌های نمازهای جهری آهسته خوانده شوند و هم‌چنین برعکس، مجزی است؟ **جواب** قرائت در نافله‌های نمازهای جهری مستحب است که بلند باشد و در نمازهای اخفاتی مستحب است که آهسته باشد و اگر بر عکس هم انجام شود، مجزی است.

سؤال من کلمات نماز را همان‌گونه که از پدر و مادرم آموخته‌ام و در دبیرستان آموزش داده‌اند، تلفظ می‌کردم. بعداً متوجه شدم که کلمات را اشتباه ادا می‌کرده‌ام. آیا طبق فتوای امام (قدس سره) اعاده نماز بر من واجب است یا آن که همه نمازهایی را که به آن صورت خوانده‌ام، صحیح هستند؟

سؤال آیا بعد از قرائت سوره حمد در نماز، واجب است که یک سوره کامل خوانده شود یا تلاوت مقداری از قرآن کریم هم کافی است؟ و در صورت اول، آیا بعد از قرائت سوره، خواندن بعضی از آیات قرآنی جایز است؟

جواب در فرض سؤال، تمامی نمازهای گذشته محکوم به صحت است و اعاده و قضا ندارد.

جواب در نمازهای واجب یومیه، قرائت آیاتی از قرآن